

# Kto má v EÚ prospech zo sankcií proti ruskému jadrovému palivu?

- CZ24 News | 20. listopadu 2023

**EU: Európska únia sa naďalej snaží presadiť zavedenie sankcií voči „Rosatomu“.**

Snažili sa ich presadiť v desiatom balíku sankcií, teraz sa hovorí o 12. balíku. Kto vyhrá a kto prehrá z tohto druhu sankcií? A aké sú šance, že Európa v tomto úsilí napokon uspeje?

Slovensko bude proti zaradeniu jadrového paliva pre jadrové elektrárne do 12. balíka protiruských sankcií Európskej únie, ide o červenú čiaru, povedal minister zahraničných vecí a európskych záležitostí republiky Juraj Blanár z najväčšej strany vo vládnej koalícii „Smer – sociálna demokracia“. Pretože slovenské jadrové elektrárne nedokážu prejsť na alternatívne palivo k ruskému.

Európska únia si názor Slovenska vypočuje, tvrdí šéf slovenského rezortu zahraničia. Ak bude ruské jadrové palivo zahrnuté do nového sankčného balíka, Bratislava využije právo veta a toto ustanovenie zablokuje, poznamenal.

Na Slovensku sú dve jadrové elektrárne – Jaslovské Bohunice na západe republiky a Mochovce v strednej časti krajiny. Elektrárne boli postavené za účasti sovietskych a ruských špecialistov. Atómové elektrárne vyrábajú viac ako polovicu elektriny na Slovensku, palivo dodáva „Rosatom“.

Podobná situácia je aj v Maďarsku. Naposledy, keď sa zavádzal 10. balík sankcií, podobný postoj prezentovalo aj Maďarsko, ktoré takéto obmedzenia neakceptovalo. Maďarsko bude vetovať akékoľvek iniciatívy protiruských sankcií EÚ v oblasti jadrovej energetiky, vyhlásil premiér Viktor Orbán.

Prečo sa niektoré európske krajiny snažia uvaliť takéto sankcie, zatiaľ čo iné to, naopak, nechcú za žiadnu cenu dovoliť?

Česká republika, Fínsko, Bulharsko, Maďarsko a Slovensko mali historicky úzke vzťahy s „Rosatomom“. V týchto krajinách boli v sovietskych rokoch postavené jadrové elektrárne s reaktormi prvej generácie VVER-440. V Českej republike tak stále funguje šesť jadrových blokov VVER-440, v Maďarsku a na Slovensku po štyri bloky VVER-440 a v Bulharsku dva takéto bloky. A všetky sú 100% poháňané ruským palivom. Vo Fínsku predstavuje ruské jadrové palivo 36%.

Rosatom Fuel Company TVEL je jediným licencovaným dodávateľom jadrového paliva pre VVER-440 na svete.

Podľa Inštitútu energetiky a financií „Rosatom“ v posledných rokoch získaval 340 – 400 miliónov dolárov ročne z predaja jadrového paliva do krajín EÚ, čo predstavuje 40% jeho príjmov z predaja paliva vo všeobecnosti. Ruské jadrové palivo predstavovalo 25 – 28% celého európskeho importu jadrového paliva.

Proti sankciám je však len Maďarsko a teraz aj Slovensko. Prečo ostatní mlčia?

„Je to kvôli voľbe každej krajiny, pokiaľ ide o rozvoj vlastnej jadrovej energie. Slovensko a

Maďarsko používajú reaktory sovietskej a ruskej konštrukcie a upozornili, že túto konštrukciu budú využívať aj v budúcnosti. Maďarsko postaví aj nové reaktory VVER-1200, ktoré nahradia staré reaktory jadrovej elektrárne Paks. Ide o najstaršiu jadrovú elektrárňu, takže potrebuje nahradiť reaktory skôr ako ostatné. S najväčšou pravdepodobnosťou sa však Slovensko bude držať rovnakej politiky, keď bude potrebné rozhodovať o ďalšom rozvoji slovenskej jadrovej energetiky. Rozhodnutie bude v prospech ruského „Rosatomu“,“ hovorí Alexej Anpilogov, prezident fondu na podporu vedeckého výskumu a rozvoja občianskych iniciatív a odborník v oblasti jadrovej energetiky.

Ostatné európske štáty sa však rozhodli vzťahy s „Rosatomom“ prerušiť.

Napríklad Fínsko z politických dôvodov vypovedalo zmluvu s „Rosatomom“ na výstavbu Jadrovej elektrárne Hanhikivi-1. Fínsko kvôli vstupu do NATO obetovalo projekt, ktorý bol preň ekonomicky výhodný. Keďže jadrová elektrárňu nie je pre súčasnú spotrebu Fínov potrebná a mala uspokojiť potenciálny dopyt v budúcnosti, nebolo ťažké sa jadrovej elektrárne vzdať.

Bulharsko na nátlak Američanov ešte pred štartom špeciálnej vojenskej operácie upustilo od projektu Jadrovej elektrárne Belene, ktorý vyvíjalo s ruskou firmou. Dokonca sa „Rosatomu“ podarilo dodať niektoré zariadenia. Česko jednoducho vylúčilo „Rosatom“ z tendra na výstavbu nového energetického bloku 1,2 GW v Jadrovej elektrárni Dukovany v hodnote 6 miliárd eur.

„Pokiaľ bude EÚ pri rozhodovaní dodržiavať konsenzus, bude ťažké schváliť sankcie voči jadrovému priemyslu. Maďarsko a Slovensko ich zablokujú. Možno sa prijmu obmedzenia na úrovni krajiny, ale to nič nezmení. Fínsko, Bulharsko a Česká republika už de facto obmedzujú spoluprácu s Ruskom v tejto otázke a idú akousi vlastnou cestou,“ hovorí Anpilogov.

Kým však tieto krajiny dokázali odmietnuť výstavbu jadrových elektrární, nedokázali odmietnuť ruské jadrové palivo. Táto závislosť pretrváva a bude pokračovať až do odstavenia jadrových reaktorov VVER-440. Pretože nikto okrem „Rosatomu“ im nemôže poskytnúť palivo.

Americký výrobca „Westinghouse“ sa doposiaľ nenaučil vyrábať palivo pre takéto sovietske reaktory.

„V zásade existuje alternatíva pre reaktory VVER-1000 – ide o americké palivo. Pre „Westinghouse“ bolo veľmi ťažké a dosť škandalózne doviesť toto palivo do ukrajinských jadrových elektrární, najmä s týmto palivom došlo k haváriám, potom bolo potrebné tieto tyče odstrániť za horúca, teda ožiariť, pretože nastalo tzv. „kozlenie“ alebo zaseknutie prútov. Preto jadrové palivo v Európe naďalej pochádza z Ruska. Je tu však tlak zo strany byrokratov EÚ, aby „Westinghouse“ zásoboval všetky tieto ruské reaktory alternatívnym palivom, či už v súčasnosti alebo v minulosti. Zatiaľ však takéto zásoby neexistujú. Teraz de facto fungujú na americké palivo len ukrajinské reaktory,“ poznamenáva Anpilogov.

Ak si predstavíme, že EÚ predsa len zablokuje prístup ruského paliva do európskych jadrových elektrární, tak to, samozrejme, zasiahne ekonomiky týchto krajín, pretože to bude znamenať zastavenie prevádzky elektrárne pred ukončením jej prevádzkovej životnosti.

„Čo bude ďalej, si možno ľahko predstaviť, ak sa pozrieme na príklad Bulharska, ktoré v roku 2012 odmietlo postaviť Jadrovú elektráreň Belene od „Rosatomu“. V dôsledku toho sa Bulharsko, vývozca elektriny, zmenilo na jej dovozcu. Pretože sa nové kapacity na výrobu elektriny neobjavili a staré kapacity tepelných elektrární museli byť vyradené z prevádzky, pričom spotreba rástla,“ hovorí Anpilogov.

Slovensko a Maďarsko si dnes jadrovú energiu nielen zabezpečujú, ale aj vyvážajú.

„Pre Slovensko a Maďarsko je to teraz dobrý zdroj príjmov, dobre zarábajú na exporte elektriny napríklad do Nemecka, kde zatvorili jadrové elektrárne. V západnej Európe ako celku je nedostatok udržateľných kapacít, ktoré dokážu stabilne dodávať elektrinu. Pretože existuje veľa nestabilného výkonu v podobe veterných turbín a solárnych panelov, ktoré sú však mimoriadne nestabilné. Ak budú Maďarsko a Slovensko nútené zavrieť svoje jadrové elektrárne, tak samozrejme o túto výhodu prídu a stanú sa dovozcami elektriny. Bude to rana pre ich národné ekonomiky, a preto vystupujú voči sankciám,“ vysvetľuje Anpilogov.

Stiahnutie maďarskej a slovenskej jadrovej energie z celoeurópskeho trhu povedie k jej nedostatku a rastu cien.

Maďarsko a Slovensko nielenže prídu o stabilný príjem, ale budú musieť kupovať drahšiu elektrinu pre vlastnú potrebu zo spomínaných veterných turbín a solárnych panelov.

„Postoj Maďarska a Slovenska k jadrovej energetike je preto železobetónový,“ hovorí odborník.

Kto má z takejto situácie prospech? V prvom rade spoločnosti, ktoré sa zaoberajú „zelenou“ energiou a krajiny, ktoré zvýšili podiel veterných turbín a solárnych panelov a nebránia sa zvyšovaniu celkových cien a zarábaniu peňazí navyše na exporte.

„Tí, ktorí teraz lobujú za tieto sankcie, sú tí, ktorí budú zajtra predávať drahú elektrinu Slovensku a Maďarsku. Ide práve o Nemecko a Dánsko, kde je veľké množstvo zelených zdrojov. Tí, ktorí teraz presadzujú sankcie, sú príjemcami,“ uzatvára Anpilogov.

Ukazuje sa, že pre predstaviteľov „zelenej“ energie je výhodné stiahnuť jadrovú energiu z trhu. Aj keď z environmentálneho hľadiska je jadrová energia tiež čistá. Svoju úlohu tu však zohráva biznis a environmentálne dôvody sú len zásterkou. Jadrová energia len prekáža a znižuje ceny.

AUTOR: Oľga Samofalova

[ZDROJ](#)

Překlad: NF